

de kleine en dwaze ambities en angsten en vooropgezette bedoelingen van zoovele modernen. En daardoor *o n t r o e r e n* deze simpele werken. Geheel onbevangen en oprecht staat deze kunstenaar tegenover zijn kunst. Hij heeft zichzelf niet verstikt door van te voren zich grenzen te stellen, of door het werk van andere en genialer naturen te verguizen uit vrees „beïnvloed” te worden: integendeel, hij stelde zich open en verheelde de vanzelfsprekende invloeden geenszins, doch door een geduldige en trouwe overgave aan de natuur kwam hij tot een zeer zuivere en geheel eigene visie. Het in 1915 geschilderde „Blick von der Brücke” is spontaner van lijn, doch het vijf jaren later geschilderde „Motiv an der Birs”, waarin een enkel figuurtje prachtig opgelost werd in een rythme van stijgende stammen, is nog teerder van kleur en van toon. Dit serene werk doet aan als een zacht-streelende melodie van milde, koele en klare kleuren, het opene en open-bloeiende van de natuur werd hier verinnerlijkt tot een geestelijk bezit van ingetogen geluk en droomerige rust.

„De grooten van vroeger,” schreef Vincent aan zijn vriend Bernard, „leefden in een architectonisch opgebouwde maatschappij, waar elk individu een steen van het gansche monument uitmaakte. Het socialisme zal zulk een maatschappij eens weer stichten, maar, „tu sais, nous sommes en plein *laisser aller et anarchie*””. *)

Hoe dringt niet het besef van de diepe waarheid, in deze woorden gelegen, tot ons door, wanneer wij ons nu wenden tot de drie aaneengesloten centrale zalen en wanneer wij het bescheiden bereiken van een Fiechter plotseling te stellen krijgen naast een half dozijn machtige werken van Konrad Witz. Inderdaad, de overgang is *t e* groot, en wij moeten weer de toch zeer talrijke grooten uit onzen eigen tijd — een Suzanne Valadon of Charley Toorop, een Frans Masereel of Käthe Kollwitz, een Mark Gertler of Matthieu Wiegman, een Herbin of Severini, een Jacob Epstein of John Raedecker — als in een triomfantelijken optocht aan ons geestesoog voorbij laten trekken, om weer tot de geruststellende en hoopvoller conclusie te komen dat ook *ò n z e* tijd *w e l i e t s p r e s t e e r e n* kan! En hoe groot ook is niet de hunkering bij de besten onzer naar een grootere éénheid van streven, naar juist die *m o n u m e n t a l i t e i t*, die ons zoo onmiddellijk treft in zulk een werk van Konrad Witz.

Konrad Witz (geb. vóór 1400, gestorven om 1447) is een der belangrijkste schilders onder de allereerste Renaissancisten; een Zwitser van geboorte en werkzaam vooral te Genève, is hij historisch gezien een onmisbare schakel in de evolutie der Duitsche schilderkunst, en een der eerste „realisten”. Dit zich losmaken van de traditie der XVIe eeuwse

*) Brief aan Emile Bernard, aangehaald uit Just Havelaar: Vincent van Gogh.